

որոց երկուքն նաւք արքունիք մեծամեծք, իսկ երկուքն փոքր նաւք վաճառականաց, որք բերին զընծայս թագաւորին տանկաց, և ինչս բազումս վաճառի: Եւ դեռ ոչ մատուցին զընծայսն, քանզի բերեալ էին զայն վասն օսմանին որ մեռաւ. իսկ այժմ սպասեն վերջտին հրամանի թագաւորին դանեաց մատուցանել զայն առաջիկայիս: Իսկ վասն անկարգութեան և աւերութեան քաղաքիս ամենևին լռեցից, զի և ոչ զձայր ճառից նորա յայսմ փոքր քարտենի կարեմ բովանդակել:...

Յամի տեառն 1758. փետր. 19
ի կոստանդինուպօլիս

Կառայ անպիտան և անարժան
Հ. Իզնատիոս վրդպ. Մխիթարեան

ՍԺ.

Բ

Գերապատիւ և ամենամեծար տեսան Ստեփանեոսի
արքայնօր մերոյ ողջոյն ի Քրիստոս

... Թագաւորն երկրիս խեթիւ հայիւ ընդ ալէս, ունի զընական հակառակութիւն ընդ քրիստոնէից. արար զայնպիսի եասախ զգետուց, որ ոչ է լուեալ յումբէ եղեալ յառաջին դարս: Սով մեծ է յանատու, տիարպէզիր գրեթէ ի հիմանց տապալեցաւ՝ յաղագս սովուն կոտորելով ժողովրդեանն. ստամպօլ ևս է նուազութիւն. սակայն գտանի հաց. թանկութիւն է ամենայնի առաւել քան զվենետիկ: Հէփիօղլու ալիփաշայն եկն յիզմիր, կոչեցեալ յարքունուտ: Տանիմարքայն ի ստամպօլ էլչիութիւն հաստատեաց. բովանդակ թէրճիմաններն հայ են. պաշ թէրճիմանն է քէպէճի օղլու պօղոսն. իրինճին զօհրապօղլուն. մեր խօճասարն ևս յարեցաւ ի թէրճիմանութիւն. ֆոնէնկքն յոյժ նախանձին: Քէման չօնճին նուազածու գերահուչակ՝ ծեր, և յերկուց աչացն կոյր, կոչեցաւ ի պալատ քեռ թագաւորին ի մէջ օրիորդաց՝ անդ էր միայն թագաւորն. կամեցաւ հարկանել զնուազարանն. սակայն թագաւորն արգելեալ, ասէ. Կայց. և նա լռեաց. ասէ. ո՛ր է բնակութիւն քո. ասէ ի խուռուչէշմէ. ասէ. կա՛յ անդ և այլ տուն քրիստոնէից. ասէ. այո՛՝ քսան և քսանհինգ: Յորմէ՛ ազգէ ես, հա՛յ թէ հոռոմ. ասէ. հոռոմ է ծառայ ձեր: Յայնժամ ասէ ցնա ցասմամբ թագաւորն. այ անհաւատ և հայհոյիչ. ո՛չ լուար զեասախ թագաւորական. որ տակաւին զբարձր և զկարմիր խալիփախդ ոչ ես փոխեալ. և նա՛ ի խոստովանիլն զյանցանս, մօտի առ չօնճին. և առեալ զխալիփախն, հարկանէ զգետնի. և դարձեալ դնէ ի գլուխն. և դարձեալ առեալ հարկանէ զգետնի. զայս արար երիցս. և ապա ասէ. ես այժմ դատապարտէի զքեզ ի մահ. սակայն խնայեմ ի ծերութիւն և ի կուրութիւն քո. և նոյնհետայն հրամայեալ ի բանտ պօստանճի պաշիյին տանիլ. և մինչ ածէին զնա լալով, յափշտակեաց թագաւորն զնուազարան նորա ի ձեռաց, և սկսաւ հարկանել զթիկունս այնչափ, մինչև խորտակեցաւ նուազարանն. և ապա եղին ի կոճեղս յերես ի վայր՝ շղթայ ի պարանոցս, և յայլ ուր: Այս պատմութիւն լիցի նշան սաստկութեան եասախին. և այսմ ոչ հաւատային, եթէ նա բերանով իւրով ոչ պատմէր մեզ:... Պատրիարզն կամէր զսարգիս վրդ.ն ի թէրճիտաղէ յառաջնորդութիւն ուղարկել, և ապա յերուսաղէմ յառաջնորդ, սակայն ոչ անսաց, որպէս ընդ նմա խօսեցաք ևս յաղագս այսր:...

1758 փետր. 20
[ի Կ. Պոլիս]

Նուատ ծառայ
Հ. Մկրտիչ վրդպ. [Ան.]